

ac præcipua est, quod sit immobile, quam in superioribus declaratam reliquimus. Et ex ibidem dictis colligere licet, sicut omne Ubi immutabile est secundum locum, ita e converso omne Ubi esse corruptibile, quantum est de se, quia ita ipsum est immutabile, ut semper sit in subiecto mutabili; per mutationem autem localem subiecti corrumpitur ipsum Ubi. Et radix hujus est, quia omne subiectum Ubi, habet finitum et limitatum Ubi, et inde provenit ut mutare illud possit, et consequenter ut ipsum Ubi possit corrumpi.

11. *Ubi intensione caret.* — Alias duas proprietates assignant Gilbert., Albert., et alii, negativas, et fere communes cæteris prædicamentis extra qualitatem, nimirum, non posse intendi nec remitti, et non habere contrarium. Et in priori nulla est difficultas, quia in illo modo præsentiae nulla est latitudo quoad intensionem; quoad extensionem vero in universum fere dici potest, omne Ubi habere latitudinem, et suscipere magis vel minus, ut satis in superioribus declaratum est, tam in loco corporum quam spirituum. Dico autem fere, quia excipi potest locus indivisibilis, vel puncti, vel quem Angelus habere potest per præsentiam ad solum punctum, juxta probabilem opinionem. Sed non oportet exceptionem addere, quia hoc ipsum Ubi indivisibile, est suo modo principium Ubi extensi per spatium, et ita sub illo continetur.

12. *Ubi quo sensu dicatur carere contrario.* — Quod autem spectat ad alteram proprietatem, recolendum est ex superius dictis disput. 45, contrarietatem, etiam ut distinguitur ab oppositione privativa, aliam esse propriissimam, quæ versatur inter formas sub eodem genere maxime distantes, aliam vero esse minus propriam, quæ reperitur inter terminos alicujus latitudinis, quatenus ab uno ad alium successive potest transitus fieri, quomodo in augmentatione minor et major quantitas censentur termini contrarii, et in intensione gradus remissus et intensus. Quando ergo carentia contrarietatis dicitur proprietas Ubi, intelligendum est de priori et propriissima contrarietate, et ita est res clara, præsertim cum dictum sit, omnia Ubi, quæ naturaliter possunt afficere idem subiectum, esse ejusdem speciei. At vero posterior contrarietas inter Ubi reperitur, nam motus localis est propriissimus motus; omnis autem motus fit inter terminos positivos et contrarios, saltem

illo modo, ut patet ex Aristotele, lib. 5 Phys., cap. 2, text. 10; ergo terminus per se motus localis habet alium sibi contrarium; terminus autem primarius ac per se motus localis est ipsum Ubi, ut supra ostensum est, et idem Aristoteles docet supra, cap. 1; ergo Ubi habet contrarium, saltem illo posteriori modo. Quæ contrarietas in hoc solum consistit, quod unum Ubi formaliter repugnat alteri, et inter ea est quædam latitudo spatii, in qua extrema Ubi hanc habent oppositionem, quod dum ab uno receditur, ad aliud acceditur, et e converso. Qui modus oppositionis inveniri potest etiam inter ea quæ sunt ejusdem speciei, ut ex dictis constat. Hic autem insinuat se quæstio, an inter plura Ubi, præsertim corporalia, tanta sit repugnantia, ut nec per potentiam Dei absolutam possint simul esse in eodem subiecto, quod est quærere an omnino repugnet idem corpus esse simul in duobus locis; sed hanc quæstionem fuse tractavi in tomo 3 tertiæ partis.

DISPUTATIO LII.

DE SITU.

Situs consideratio tractationi Ubi annexa. — Situs propinquissime adjacet et convenit cum ipso Ubi, et ideo præsens disputatio convenienter præcedenti succedit; quam brevissime expediemus, quia, ut ex discursu ejus constabit, hoc genus nihil rei addit superioribus, sed quamdam prædicamentalem denominationem, quæ brevissime explicari potest.

SECTIO I.

Quidnam sit situs, et quo modo ab Ubi differat.

1. *Varie situs acceptiones.* — Difficile sane est explicare quidnam situs sit, ita ut diversum genus entis a reliquis constituere possit. Vox enim *situs* tribus modis accipi posse videtur. Primo, ut significat generatim locum illum extrinsecum in quo res sita est, qui non est forma vel accidens rei, sed quasi sustentaculum ejus, ut si dicas portionem terræ, in qua arbor plantata est, esse situm ejus, et sic per se notum videtur situm non constituere prædicamentum. Secundo, significare potest quamdam relationem ordinis, ut esse sursum vel deorsum, aut in priori vel posteriori loco, seu in digniori vel minus digno, quæ relatio quando realis est, ad prædicamentum Ad aliquid spectat. Tertio modo si-

gnificat positionem partium in ordine ad locum; et in hac significatione censetur constituere hoc prædicamentum; eandem tamen difficultatem habet, quia in hac etiam positione nihil intervenire videtur, quod ad alia prædicamenta non pertineat, quia in positione partium in ordine ad locum aut consideratur Ubi uniuscujusque partis, et hoc non est nisi parziale Ubi totius, unde ad idem prædicamentum reducitur tanquam quid incompletum; aut consideratur respectus, qui inde consurgit inter partes ipsas, et ille pertinet ad prædicamentum relationis; vel consideratur integra dispositio subiecti, quæ ex partibus sic situatis consurgit, et illa dispositio vel nihil est, nisi integrum Ubi totius, vel ad summum addit figuram quamdam ipsiusmet Ubi, ad prædicamentum qualitatis pertinentem. Nihil ergo novi apparet quod possit esse situs. Et confirmatur, nam duplex est positio partium quantitativarum: una dicitur esse in toto secundum se, seu in ordine ad se, ut patet ex Aristotele, in Prædicament., de Quantitat., quæ in hoc consistit, quod in ipso toto quædam partes sunt extremæ, et quædam intermediæ, et quædam consideratur ut centrum aliarum, ac denique una post aliam in toto ipso; alia vero est positio partium in ordine ad locum, quæ consistit in simili coordinatione earum secundum Ubi intrinsecum, nam extrinsecus locus non est simpliciter necessarius ad hanc partium positionem. Sed prior positio partium non addit supra quantitatem nisi relationem partium, et ideo secundum id quod est absolutum, ad idem prædicamentum quantitatis pertinet; ergo eadem proportione situs præter relationes nihil aliud dicere potest, quam ipsum Ubi.

Prima sententia, quod situs sit denominatio extrinseca, rejicitur.

2. In hoc prædicamento explicando non habet locum sola denominatio extrinseca, in qua aliqui ponunt omnes rationes sex posteriorum prædicamentorum, quam sententiam generaliter tractat et late defendit Fonseca, 5 Metaphys., c. 15, quæst. 7; nihil tamen speciale dicit de hoc prædicamento, quantum de aliis, et maxime de Ubi difficultatem senserit. Quæ tamen non minor est in situ; nam denominationes, quæ ad hoc prædicamentum pertinere censentur, nullo modo possunt alicui formæ vel corpori extrinseco attribui, ut satis indicavit Aristoteles in

Prædicament., capite de Sex ultimis, dicens denominationes hujus prædicamenti sumi a positione; positio autem non est denominatio extrinseca, quod in particulari clarius patet. Ut, verbi gratia, sedere, est denominatio hujus prædicamenti, quæ non sumitur a sede in qua quis sedet, sed a sessione quæ est interna quædam dispositio ipsius corporis sedentis; similiter stare quis dicitur non ab aere circumscribente, neque a terra, verbi gratia, in qua forte stat; posset enim eodem modo contingere terram, etiamsi non staret, sed aliam dispositionem corporis haberet; et quamvis nullus esset aer circumstans, homo vere esset stans aut sedens; præter hæc autem fingi non potest aliquid extrinsecum, unde illa denominatio sumatur.

Secunda sententia, quod situs sit relatio, non probatur.

3. Quapropter, si in aliquo ex his prædicamentis probabilitatem habet opinio Scoti, quod in relatione consistant, maxime quidem in hoc, quia nihil aliud intrinsecum videtur posse excogitari, ut in ratione dubitandi propositum est. Et favet Aristoteles in capite de Ad aliquid, ubi situm numerat inter ea quæ sunt illius prædicamenti, et positionem illud vocat, et ponit exempla, *recubatio, statio, sessio*, et postea in cap. 9, de Sex ultimis prædicamentis, dicit, situm esse, nihil aliud esse quam denominativum ipsum, sumptum a positione, declarans situm in præsentia non esse nomen abstractum, sed concretum, cujus abstractum erit situatio, vel positio, quam dicit Aristoteles esse relationem.

4. Nihilominus tamen hæc sententia, si intelligatur de relatione prædicamentali, non potest probari, quia alias non constitueretur novum prædicamentum; si vero intelligatur de relatione transcendentali, erit fortasse vera, sed non declarat quomodo sit diversa ab Ubi; si autem intelligatur de alia relatione distincta ab his, quæ extrinsecus advenientes vocantur, nos talem relationem non admittimus, ut supra, disp. 48, tractatum est. Neque in præsentia apparet qualis possit esse hæc relatio extrinsecus adveniens; nam si sit relatio ordinis situatis partium inter se, hæc non extrinsecus nascitur, neque per aliquam actionem fit, quæ per se ad illam tendat, sed intrinsece sequitur, positis partialibus Ubi omnium partium, in quibus illa fundatur; unde nulla actio est ad illam necessaria præter motum localem, quo fit tale Ubi.

Vel est relatio totius ad suas partes, et partium ad totum; et de hac eadem est ratio, idemque ostendi potest eodem discursu. Vel denique est relatio totius ad aliquid aliud extrinsecum, et talis relatio aut nulla est simpliciter necessaria, quod infra videbimus; aut etiam illa intrinsece consequitur ex talibus Ubi utriusque corporis continentis et contenti.

5. Neque Aristoteles huic favet sententiæ; nam eo modo quo dicit positionem esse relationem, dicit etiam illam pertinere ad prædicamentum Ad aliquid. Quo autem sensu Aristoteles fuerit locutus, late tractat Cajetanus in Prædicam., cap. de Sex ultimis. Sed omis- sis aliis modis, quos ibi refert et improbat, vera responsio est, Aristotelem numerasse positionem inter ea quæ sunt ad aliquid, non ex propria sententiâ, sed juxta primam definitionem relativorum, quam prius posuit in illo prædicamento cum omnibus quæ ex illa sequebantur, et postea illam rejecit; intellexit ergo esse respectum secundum dici vel transcendentalem, et ab illo postea dixit sumi denominationes hujus prædicamenti. Quis autem ille respectus sit, et quomodo ab aliis differat, nunquam explicuit.

Rejicitur opinio tertia, quod sit absolutum cum respectu.

6. Potest ergo ad hoc prædicamentum accommodari alia opinio, quam aliqui de sex omnibus defendunt, scilicet, quod dicat absolutum simul cum respectu, et absolutum sit vel locus extrinsecus modus ipsius Ubi, respectus autem sit habitudo ad rem aliquam, in qua alia sita esse dicitur, ut, verbi gratia, sedentis ad sedem, stantis ad rem in qua stat, vel aliquid simile. Sed hæc sententiâ primum excluditur ratione generali, quia vel loquitur de respectu prædicamentali, vel transcendentali; si de transcendentali, etiam Ubi dicit respectum transcendentalem, neque explicatur quem alium dicat situs, nam illi respectus, qui sunt ad res extrinsecas vel continentis, aut, e converso, continentis ad rem contentam, non sunt transcendentales, sed prædicamentales. Si autem sit sermo de relatione prædicamentali, illa non potest essentialiter componere formam alterius prædicamenti, quia illa non esset compositio per se, sed per accidens, et quia, illo modo miscendo formas diversorum prædicamentorum, possemus prædicamenta in infinitum multiplicare.

Vera sententiâ, situm esse modum rei.

7. Relinquitur ergo, ut dicamus situm seu positionem esse aliquem intrinsecum modum corporis situati, a quo sic denominatur sedens, aut jacens, vel similis. Quod satis probari videtur a sufficienti partium enumeratione, quia nec necesse est fingere entitatem distinctam, ut satis per se clarum est, neque aliquid aliud relinquitur præter intrinsecum modum, rejectis aliis sententiis. Quis autem hic modus sit, et quomodo distinguatur ab Ubi, difficile explicatur. Et quidem ego censeo non esse novum modum ex natura rei distinctum ab ipsomet modo, qui est ubicatio talis subjecti, et omnium partium ejus; hoc enim videtur convincere ratio dubitandi superius posita. Et præterea declaratur, nam Ubi et situs respectu ejusdem corporis ita comparantur, ut eodem omnino modo fiant et amittantur, nam qui stat, non fit sedens nisi per motum localem, neque amittit sessionem nisi per alium motum localem, vel totius, vel aliquarum partium. Unde fieri non potest ut in tali subjecto situs separetur a tali Ubi integro et totali, nec, e converso, fieri potest ut tale Ubi separetur a tali situ; ergo non sunt modi ex natura rei distincti; nullum enim est indicium distinctionis inter illa, nec etiam occurrit ratio, aut effectus aliquis, propter quem distinguenda sint; imo nec satis potest declarari aut concipi talis distinctio. Atque hanc sententiâ, quamvis aliter explicatam, tenet Fonseca, in 5 Metaphys., cap. 7, q. 2, sect. 4, dicens, etsi populari sensu situs ab Ubi distinguatur, tamen si res ad philosophorum normam exigatur, non esse revera distinctum a prædicamento Ubi. Quod si solum intendit, hæc prædicamenta non distingui per distinctionem in re inter situm et Ubi, placet ejus sententiâ; si vero neget habere distinctionem rationis, seu in modo prædicandi, sufficientem ad distinctionem prædicamentorum, id non admittimus, neque a recepta sententiâ recedendum putamus.

8. Ut ergo hæc duo prædicamenta distinguantur, dicere quis posset prædicamentum Ubi non constitui per illum modum intrinsecum, sed per locum extrinsecum, ita ut esse in loco, quod pertinet ad illud prædicamentum, sit sola denominatio extrinseca a loco continente; situs vero sit modus ille intrinsecus, quem in tota disputatione præcedenti declaravimus. Juxta quam sententiâ omnia,

quæ in superiori disputatione dicta sunt, ad situm essent accommodanda, exceptis quæ pertinent ad extrinsecam denominationem loci continentis. Quæ sententiâ posset probabiliter defendi, nos autem illam non sequimur. Primo, quia Aristoteles semper dixit, proprium terminum localis motus esse Ubi; motus autem localis primo et per se terminatur ad illum modum intrinsecum. Secundo, quia ille modus in genere sumptus, est communis corporibus et spiritibus, ut declaravimus; situs autem proprie non tribuitur rei spirituali, imo neque omnibus corporalibus, ut infra declarabimus, cum tamen Ubi proprie omnibus tribuatur. Tertio, quia sola illa denominatio extrinseca essendi in loco continente non est sufficiens ad constituendum prædicamentum distinctum a reliquis, ut in eadem disputatione, sect. 2, explicatum reliquimus.

Quomodo situs et Ubi ratione differant.

9. Igitur dicendum censeo, formam situs, seu positionem, quæ dat denominationem hujus prædicamenti, esse ipsummet Ubi sub diversa ratione conceptum, ita ut, sicut ad distinguendam actionem et passionem sufficit distinctio rationis, ita hic sufficiat inter situm et Ubi. Consistit autem distinctio rationis in hoc, quod Ubi ut sic solum dicit illum modum quatenus constituit rem præsentem alicubi, et ideo nos semper explicamus ipsum Ubi per relationes distantie, aut propinquitatis, vel intimæ præsentie, quia solum illud concipimus ut fundamentum earum. At vero situs ut sic dicit illum modum ut dominantem rem ita dispositam in se, dispositione quadam resultante ex locali coordinatione partium. In qua denominatione non attenditur ratio præsentie, nec ordo ad spatium proprie, sed ordo partium inter se; ordo (inquam) non prout dicit relationem prædicamentalem, sed prout est fundamentum ejus. Quod satis significavit Aristoteles, 5 Metaph., c. 19, ubi ait: *Dispositio est ordo habentis partes*, et ponens primum membrum, addit, *aut loco*, ubi omnes intelligunt propriam formam hujus prædicamenti. Est ergo situs quædam dispositio situalis seu localis consurgens in toto ex tali partium ubicatione; quæ dispositio, quamvis in re non sit aliquid distinctum ab illo modo qui est Ubi, a nobis tamen concipitur per modum cujusdam formæ distinctæ, quæ diversum modum denominationis et prædicationis ha-

bet, quod satis est ad distinctionem prædicamentalem.

10. Et hoc etiam confirmat exemplum de quantitate, nam positio partium in toto, uno modo solum dicit extensionem partium continuarum, et sic pertinet ad differentiam essentialem quantitatis continuæ, et ideo non potest novam rationem prædicamentalem constituere. Alio vero modo potest illa positio sumi pro dispositione totius resultante ex tali extensione partium, et coordinatione earum in se, et sic illa dispositio habet diversam rationem prædicamentalem a quantitate, non est tamen alia nisi figura, et multi de hac exponunt tertium membrum dispositionis positum ab Aristotele citato loco, quod formam vel (ut alii vertunt) speciem appellat; et ita videtur exponere D. Thomas. Ad hunc ergo modum comparatur situs ad Ubi, in his rebus quæ illius sunt capaces. Est tamen discrimen, nam figura est magis distincta a quantitate, quam situs ab Ubi, eo quod quantitas propriam et veram realitatem habeat, cujus modus est figura, et separabilis ab ipsa. Ubi autem est tantum quidam modus, et situs est veluti modus ejus, et ideo non est in re modus distinctus, sed ratione tantum, vel quia modus non modificatur per alium modum, ne procedamus in infinitum, vel quia est ita intrinsecus, ut sit omnino inseparabilis. Atque hæc sententiâ sic exposita solum confirmatur impugnatione aliarum, et a sufficienti enumeratione, et quia, ex sola expositione data, est per se verisimilis, et consentanea modo concipiendi et loquendi de his rebus, et sine ullo inconvenienti.

11. *Objectio solvitur.* — Solum potest objici, quia homo in vacuo existens non esset capax situs; haberet autem Ubi, ut supra diximus; ergo etiam in re sunt hæc duo separabilia; imo etiam concluditur situm non constitui per solam denominationem intrinsecam, cum egeat aliquo extrinseco aut circumscripto, aut sustentante, vel aliquo simili. Antecedens patet, quia si quis esset in vacuo, non posset dici sedere, etiamsi in modo sui Ubi haberet eandem dispositionem et quasi figuram, quam nunc habet dum sedet. Similiter etiamsi esset recto corpore, non posset dici stare, magis quam jacere; nam si attente consideretur corpus jacens aut stans, non differt quoad localem dispositionem, quæ in corpore ejus resultat ex positione partium, sed differt tantum in modo quo est dispositus in ordine ad illud corpus a quo

sustentatur, quæ diversitas non posset in vacuo intelligi. Respondeo, verum quidem videri, in his denominationibus, prout sunt in communi usu, interdum admisceri extrinsecas denominationes vel habitudines, quamvis illæ non sint, quæ prædicamentalem rationem constituunt. Ut nomen situs etiam est æquivocum, et interdum, ut dixi, sumitur substantive pro illo loco, in quo res sita est, et non semper pro loco adæquato, sed pro illa parte terræ in qua res sustentatur, ut si dicamus situm corporis Christi in cælo esse illam partem superficiem convexam cæli empyrei, quam suis pedibus contingit. Sic igitur, cum quis dicitur sedere, ibi possunt conjungi duo, scilicet, quod habeat talem dispositionem sui corporis, et quod habeat sedem in qua sustentetur; prior ratio est, quæ per se pertinet ad prædicamentum situs, quam posset quis habere etiam in vacuo; posterior autem non spectat per se ad prædicamentum, quia non sumitur ex aliquo, quod se habeat per modum formæ, sed solum per modum causæ extrinsecæ sustentantis, vel potius impediens ne corpus aut partes ejus ulterius descendant. Unde si homo esset rectus in vacuo, secundum dispositionem intrinsecam stare diceretur. Non quidem in ordine ad corpus extrinsecum sustentans, sed quia ipsæ partes corporis inter se ita essent dispositæ et ordinatæ, sicut nunc sunt in homine, qui stare dicitur; quod a nobis explicari non potest, nisi per relationes aut effectus aliquos, scilicet, quia una pars esset sub alia, et quasi sustentaret illam, ut pedes, crura, et sic de aliis. Neque aliter posset homo in vacuo constitui, saltem naturaliter.

SECTIO II.

Quæ subjecta, species aut proprietates huic prædicamento tribui possint.

x. Hic breviter expeditur reliqua, quæ de hoc prædicamento desiderari possunt.

De subjecto situs.

z. Primum est, quibus rebus attribui possit situs. Dicendum est enim imprimis, non posse attribui rebus incorporeis, quia est dispositio totius, resultans ex ordine partium in loco; res autem incorporea non habet partes, sed tota est in toto, et tota in qualibet parte. Unde non est satis quod ejus præsentia sit aliquo modo divisibilis, et habens partes

tia sit sub qualibet parte illius præsentia, nulla peculiaris denominatio aut situalis dispositio inde resultat in tali re, præter hanc, scilicet, esse præsentem majori vel minori spatio. Et ideo supra non diximus situm identificari cum quolibet Ubi, sed cum illo, in quo potest reperiri.

3. Deinde est certum, situm maxime proprie convenire animalibus, in quibus sunt partes diversarum rationum ac figurarum, et ex propria et intrinseca virtute diversimode componi possunt aut disponi in ordine ad locum. In aliis vero rebus, præsertim si uniformes sint seu homogeneæ, non ita facile potest distingui situs ab Ubi, saltem considerando solam ipsam dispositionem internam, non autem externam, partium, absque habitudine ad alia corpora universi. Nihilominus tamen potest in eis considerari aliqua ratio situs, quæ consistat in ista dispositione partium inter se, quamvis per analogiam, vel proportionem ad ordinem universi a nobis explicetur. In ipso enim universo, quatenus est aliquo modo unum, et quasi artificiatum quoddam, compositum ex congruenti dispositione suarum partium, intelligi potest quidam situs, et quasi dispositio totius, ratione cujus diversa corpora dicuntur habere diversum situm in universo. Qui quidem situs in unoquoque corpore partialis est respectu universi; tamen respectu talis corporis est totalis, consurgens ex partialibus sitibus suarum partium, et sic quodlibet corpus habet suum situm, quatenus partes ejus habent superiorem vel inferiorem locum inter se, et in ordine universi. Quamvis enim situs non consistat intrinsece in his respectibus, non tamen potest a nobis ejus ratio sine illis exponi. Unde etiam in animalibus non potest positio omnino præscindi ab his respectibus; nam qui rectus stat ordine naturali suarum partium, diversum situm habere censetur ab eo qui, inverso ordine, caput haberet inferius, et pedes superius, etiamsi alioqui haberet corpus æque extensum, et in eadem figura dispositum. Sic igitur potest situs inveniri etiam in corporibus inanimatis, maxime tamen attribui solet iis quæ habent partes diversarum rationum. Unde etiam corpora artificialia, quatenus diversis partibus constant, positionem et situm habere censentur, ut domus, in qua fundamentum est inferius, tectum superius, etc.; imo et exercitus, eo modo quo est unum quid, suam habet posi-

quod positio sit relatio ordinis, sed quod ex partibus sic ordinatis talis dispositio totius consurgat.

4. *Quæ sint species situs.* — Ex his facile est intelligere sub hoc genere positionis plures species distingui posse, quas breviter colligit Albertus, libro de Sex principiis, tractatu de Positione, cap. 1, dicens, differentias subalternas hujus prædicamenti esse, æque, vel non æque poni, seu flexe aut recte; speciales vero differentias esse sessionem, stationem, etc., inter quæ etiam numerat asperum et leve, in cap. 2. Quod etiam habet D. Thomas, opusc. 48. Unde etiam videtur sequi, ut idem Albertus objicit, dicto capite 2, etiam curvum vel rectum, prout præcise oriuntur ex positione partium in loco, pertinere ad prædicamentum situs, quia etiam illæ differentia dicunt quamdam dispositionem totius, consurgentem ex positione partium, quod admittere non est magnum inconveniens; nam revera statio et sessio ratione recitudinis et curvatis maxime differunt, non quod ipsa figura ut sic sit positio, et pertineat ad hoc prædicamentum, sed illa dispositio totius in ordine ad locum secundum talem ordinem partium, ex qua sequitur talis figura. Quocirca, sicut species figurarum, et habitudines partium secundum partialia loca, possunt infinitis modis variari et disponi, ita species situs innumeris modis variari possent.

5. *Quæ proprietates situs.* — De proprietatibus autem situs plura disputat Albertus supra, cap. 3, 4 et 5, quæ breviter colligit D. Thomas, dicto opusc., cap. 2. Et imprimis illi attribuunt illas duas communes proprietates, scilicet, non habere contrarium, et non recipere magis et minus, de quibus nihil occurrit addendum, præter ea quæ de Ubi dicta sunt; nam, licet una positio repugnet alteri, illa non est propria contrarietas, sed specifica diversitas, sicut etiam una figura repugnat alteri. Potest autem attribui his speciebus situs illa oppositio quæ est inter terminos motus, quatenus homo exstante fit sedens, et sic de aliis; tamen etiam illud non est primario ratione situs ut sic, sed ratione Ubi. Addunt vero, cum Gilberto Porret., maxime proprium esse hujus prædicamenti, proxime assistere substantiæ; et vim faciunt in verbo assistendi, prout distinguitur a verbo inhærendi. Sed non censeo hanc proprietatem esse necessariam, quia etiamsi sub illo verbo assistendi com-

prehendamus omnem modum vel relationem, aut denominationem, quæ non supponit propriam et rigorosam inhærentiam, immediatius assistit substantiæ corporeæ (de qua est sermo) Ubi, quam situs. Sed hæc parvi momenti sunt, et ideo de hoc prædicamento dicta sufficiant.

DISPUTATIO LIII.

DE HABITU, UT QUODDAM GENUS ACCIDENTIS CONSTITUIT.

In qua significatione sit hic de habitu sermo. — Hanc vocem *habitus* supra, disputatione 40, de speciebus qualitatis disserendo, explicuimus. Unde, ommissa illa significatione, qua vel dispositionem quamlibet permanentem corporis aut animæ, vel propriam quamdam speciem qualitatis significat, hic agendum est de altero significato ejus, quod censetur esse peculiare genus entis, cujus communem rationem primo declarabimus, deinde breviter, quæ ad subjectum, species et proprietates ejus spectare videbuntur.

SECTIO I.

Utrum habitus sit aliquid extrinsece denominans, et quale illud sit.

1. In hoc prædicamento explicando eadem est diversitas opinionum, quæ in aliis sex. Omittenda vero est opinio, quæ conjungit absolutum cum respectu prædicamentali, quia ejus impugnatio ejusdem rationis est in omnibus his prædicamentis. Omitto etiam opinionem de relationibus extrinsecis adventibus, propter eandem causam, et quia si hic intervenit aliqua relatio, illa intrinsece sequitur, positus termino et fundamento proximis, si debito modo explicentur.

Opinio Gilberti et definitio habitus expenditur.

2. Superest ergo tantum tractanda opinio, quam indicat Gilbertus, et aliqui sequuntur, nimirum, quod habitus sit quoddam accidens quod resultat in corpore vestito ex adjacentia vestimenti; ita enim exponunt illam definitionem Gilberti, *Habitus est corporum, et eorum quæ circa corpus sunt, adjacentia.* Et potest hæc sententia confirmari ex Aristotele, 5 Metaph., c. 20, ubi ait habitum esse quemdam actum medium inter habentem et rem habitam.